

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. LVIII. Firmana Molendini. Clericus, qui tanquam actor obtinuit rem contrà laicum á manibus Judicis laici, An possit coram eodem conveniri pro ejusdem rei dimissione, vel potiùs sit conveniendus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

nitionem competere, atque istud motivum mihi inferebat difficultatem, præsertim quia hujusmodi remissio sociorum criminis non fundabatur in sola ratione connexionis, ita ut aliàs esset incompetens, sed etiam in potentiori competentia ratione loci delicti, pro quo stat regula, undè præventio dicti loci criminis influere videbatur ad totam causam, ac ad excludendam negligentiam, de qua iste iudex exculari poterat respectu non diocesanorum illic ab ejus diocesi discedentium, undè ex hoc motivo valdè timebam.

Respondēbam verò scribens tanquam Advocatus, quod licet in puncto juris, & de stricta ejus censura, ratione connexionis, & ob regulam, ne continentia causæ dividatur, forus dignior trahat totam causam etiam quoad correos aliàs ejus non subditos, nihilominus hujusmodi regula in praxi locum habere solum videtur in civilibus, non autem in criminalibus, in quibus de consuetudine & praxi, quilibet cognoscit suam, atque præventio quoad proprium subditum, operativa non est quoad alios à proprio Superiore præventos, *Cravett. cons. 232. num. 1. 5. & per tot. Revit. pragmat. prima. ubi de delictorum. 42.* atque ita istius causæ occasione adhibitis diligentis competiti prædicari per Sac. Consultam, ac etiam aliquando prædicatum esse per Signaturam Justitiæ.

Præsertim verò, ac extrà difficultatem, ubi connexio non est omnimoda, & quodammodo necessaria, quia nempe à geretur de eodem puncto pariformiter omnes absque differentia percipientes, quo casu magis rigorosè intrat regula de continentia causæ non dividenda, ob inconveniens contrarietatis determinationum, quod scilicet incompatibiliter unus iudex absolvat, alter condemnet; Secus autem ubi perforatam ac circumstantiarum diversitas est talis, quod compatibiliter, unus potest à suo iudice absolvi, alter à suo condemnari, sive unus mitius, alter verò gravius puniri, ut observat *Cancer. lib. 3. variarum cap. 10. num. 100.*

Et hic erat casus præsentis controversiæ, quoniam ex confessione ejusdem occisi ut supra quæ conformis erat confessioni delinquentium, homicidium quamvis non appensatum sed casuale, patratum fuerat per clericos Anglonenses, qui scilicet emisserant, clericus verò loci erat sine armis, & casualiter ibi reperiebatur associando dictos externos, amicitia & benevolentia gratia, undè propterea dici non poterat reus
13 ex deductis per *Grammat. dec. 25. numer. finali & per totum Clar. in praxi criminali. §. finali qu. 90. num. 8. Farin. quest. 96. num. 28.* idè quæ bene & compatibiliter poterant simul stare, unum esse absolvendum, alios verò condemnandos, sive unum mitius, alios gravius puniendos esse.

Dicebam quoque, in omnem eventum difficultatem tolli ob electionem fori, quam vidua & pupilli ex privilegio *legis unice Cod. quando Imperator. &c.* fecerant de illa Curia Episcopali Anglonen, dictum enim privilegium locum sibi vendicare etiam inter duos iudices æquales probabam auctoritate *Thori in compend. decisionum par. 3. verbo remissio causæ Inquisitionis fol. 79.*

Adversus hoc motivum scribentes pro Curia Archiepiscopali deducebant resolutionem Sac. Congregationis Concilii in una *Baren. de mense Apr. 2628.* per quam firmatur hujusmodi privilegio locum non esse inter forum Ordinarii & Metropolitanani; Verum facilis erat responsio ex defectu applicationis, quoniam tam de jure communi, quam clarius ex dispositione *Sac. Conc. Trid. Sess. 24. de Reformat. cap. 20.* Metropolitanus non est iudex competens, nullamque
Card. de Luca de jurisdict. & foro compet.

habet jurisdictionem in causis primæ instantiæ, sed solum in gradu appellationis, quæ neque à quacunque provisione admittenda est, sed solum à diffinitiva, seu diffinitivæ vim habente juxta declarationes generales ejusdem Sac. Congregationis Concilii registratas apud *Quarantam in Summa Bullarii verbo Archiepiscopi auctoritas.* Undè propterea rectè dictum fuit dictum privilegium non intrare, cum illud procedat inter plures iudices æquè competentes in eadem instantia, vel quia sint plures eandem cumulativam habentes cum præventionē, vel quia unus ex una ratione, alter ex altera, ut in præsentī, vel quia sit forus Principis, qui habeat etiam facultatem procedendi in prima instantia, & concurrenti cum Ordinario; Super præmissis tamen omnibus nullum maturum ac determinatum judicium pro veritate efformari potuit, dum causæ ulteriorem disputationis progressum ut supra non habuit.

FIRMANA
M O L E N D I N I
P R O
FRANCISCO STUCCIO
C U M
PETRO MAZZOLENO

Casus disputatus in Sac. Congregatione Immunitatis & resolutus pro Stuccio.

Clericus, qui tanquam actor obtinuit rem contra laicum à manibus iudicis laici, an possit coram eodem conveniri pro ejusdem rei dimissione, vel potius sit conveniendus coram suo iudice Ecclesiastico, Et distinguuntur plures casus clerici habentis bona auctoritate iudicis laici, an coram eo conveniatur.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **F** Clericus obtinens rem à iudice laico, an coram eodem conveniatur ad eam dimittendam.
- 3 Distinguuntur plures casus.
- 4 De ratione, ob quam clericis expedit retineri opinionem civilistarum pro jurisdictione laicorum.
- 5 Etiam in casu quo cognitio causæ contra clericum pertinet ad iudicem laicum, executio non ad ipsum sed ad Ecclesiasticum pertinet.
- 6 An & quando Ecclesiasticus obtinens hereditatem vel alia bona à manibus iudicis laici, coram isto super eisdem conveniatur, præsertim qui advit hereditatem & fuit immisus ad bona hereditaria.

N

DISC.

DISC. LVIII.

Urbastato ad instantiam Communitatis *Massa*, pro quodam credito per ipsam prætenso à Francisco Stuccio, quodam istius molendino, eoque deliberato Petro Mazzoleno clerico, tanquam ultimo & majori oblato, interposita per Stucium appellatione, obtinuit à iudice secundæ instantiæ manutentionem ratione nullitatis vel notoriæ injustitiæ dictæ executionis, & respectivè subastationis, cujus manutentionis executioni se opponente Mazzoleno deliberatio & possessore ex defectu jurisdictionis dicti iudicis secundæ instantiæ secularis cum isto tanquam clerico; Atque introducta causa in Sac. Congregatione immunitatis, prævia bina acti disputatione, pro dicti mandati de manutentione executione responsum fuit, oppositæ fore incompetentiæ non obstante, Atque mihi pro dicto Stuccio scribenti reflectendo etiam ad solam veritatem, iusta, & probabilis visæ est resolutio.

In huiusmodi autem disputationibus, scribentes pro clerico de fore incompetentiæ opponente cum copiosis allegationibus probare conabantur, quod quicquid alii qui in contrarium dixerint, nedum apud Canonistas & Morales, sed etiam apud legistas, & seculares, magis communiter recepta est opinio clerico favorabilis, quod scilicet quævis à manu iudicis laici adversus laicum rem obtinuerit, Attamen si tanquam reus pro eisdem rei dimissione conveniatur, coram suo iudice Ecclesiastico & competentem conveniri debeat, ad notat. per Canonistas in cap. finali de iudicis, *Marta de jurisdictione par. 4. casu 159.* & ultra modernos canonistas & morales, id communi ore firmantes, dicebant admitti etiam per ipsos civilistas seu laicos, præsertim *Carleval. de iudicis tom. 1. disput. 2. n. 961. Salgad. in labyrint. par. 2. c. 6. nu. 43. & sequen. Sanfelix. dec. 2. Rovit. dec. 44. Capyc. Latr. dec. 123. n. 7. de Marin. resol. 206. lib. 1.*

Scribens in contrarium, non negabam præmissa in casu suo, dicebam verò æquivocari in applicatione, pro qua congruè faciendâ, procedendum esse dicebam cum distinctione casuum. Quorum primus est, ubi clericus ex aliquo interdicto possessorio adipiscendæ, seu ex alio remedio, possessionem à iudice laico obtinuit, absq; aliqua reservatione vel conditione ad bona vacantia, seu etiam ad plena, quorum possessor non appellando acquiverit, ita ut illud iudicium jam terminatum sit; Deinde verò alter interessatus, credens habere meliora jura, super eisdem bonis novum iudicium avocatorium instituat; Et tunc licet non desint volentes, clericum posse etiam conveniri coram eodem iudice laico, à quo dicta bona obtinuit, Admittebam tamen veriores, ac magis communem esse in contrarium, juxta præmissas auctoritates, ex ea convincenti ratione, quod primum iudicium omninò finitum & effectuatum fuit, istud verò dicitur omninò novum, in quo clericus veram personam rei gerat, & consequenter conveniendus est in foro suo.

Alter casus est, ubi clericus à iudice laico immixtus est in possessionem, non purè, & simpliciter, sed cum clausulis præservativis juris alterius, puta sine præiudicio habentium meliora & potiora jura, &c. pariter autem non veniat ipse principalis possessor, contra quem immixtio data est, sed vel eo acquiescente, vel quia possessio esset vacua, post consummatam executionem veniat tertius; Et tunc non levis est contro-

versia, quoniam *Marta dicto casu 159. ex Zuccardo in l. finali Cod. de Edict. Div. Adr. nu. 308.* acriter substat in isto casu procedere idem quod in præcedenti, ac intrare eandem traditionem canonistarum in dicto cap. finali, eandemq; rationem, quod scilicet primum iudicium sit finitum, istud verò sit omninò novum, in quo clericus gerat personam rei conventi; Et cum eo per transeunt communiter moderni Canonistæ & Morales.

Contrarium verò, quod scilicet iudex laicus, adhuc remaneat competens, ex quo clericus, ita conditionaliter possessionem ab eo obtinuit, ut ad eisdem nuntum sit eam dimissurus; Seu verius, quod iudex prædictus eam penes se retinuisse dicatur, dando solum clerico petenti simplicem tenentam ad ejus datum revocabilem ex *Peregr. de fideic. art. 48. num. 63. & sequen. plenè cæteris allegatis substatin Carol. de Grass. de effectu clericat. 1. num. 447. Christophor. de Parz. de tennu cap. 64. num. 13. Carleval. de iudicis dicta disput. 2. n. 950. & 952. cum sequen. Larrea decis. 6. Capyc. Latr. d. dec. 123. n. 8. Salgad. in labyrint. d. par. 2. cap. 6. n. 51. cum sequen.*

Quia verò iste non erat casus controversiæ, atque laudabilis Curia stylus prohibet evagationem in superfluis, idcirco, integrum locum veritati relinquendo, istam opinionum varietatem obiter solum insinuaui, ad convincendum æquivocum scribentium circa allegationem plurimum ex præmissis auctoritatibus de hoc secundo vel primo casu loquentibus, in quorum neutro versabamur; Incidenter tamen dicebam, quod quicquid sit in urbe & Statu Ecclesiastico, in aliis tamen Principatibus hæc secunda opinio in praxi, & de facto magis recepta est; Neque mihi à probabilitate aliena videbatur, præsertim ubi agitur de possessione vacua, nullum tamen desuper præbendo determinatum iudicium, dum causæ necessitas, utpotè extrâ casum controversiæ non exigebat formalem articuli discussionem.

Tertius demum, ommissis aliis ad rem non facientibus, est casus præsentis controversiæ adaptabilis, ubi scilicet iudice laico nulliter vel injustè spoliante laicum possessorem sua possessione, quam transferat in clericum, primus possessor non acquiescat, sed vel per viam appellationis ad superiorem, vel per viam nullitatis coram eodem, animo retinendo suam antiquam possessionem saltè civilem, petat ad naturalem manutentionem, vel reintegrationem; Et tunc, cum sensu etiam veritatis, qualem etiam habuit ipsa Sacra Congregatio ut supra, dicebam omninò verius esse, ac extrâ omnem dubitationem, quod idem iudex laicus, vel ejus superior sit competens, quoniam tunc dicitur esse idem iudicium, quod ita continuat, undè propterea cessat ratio terminationis prioris iudicii, & institutionis novi, in qua fundatur opinio clerico favorabilis in primo & secundo casu prædictis, Atque clericus adhuc gerere dicitur personam actoris, laicus verò primus possessor illam rei, obtinentis solum remotionem obstaculi, sive impedimenti in sua possessione ab ipso iudice malè præstiti, ut bene *Carleval. d. disput. 2. num. 447. & seqq.* & videtur ratio convincentissima.

Alia etiam clara ratione ponderata, quod si tenenda esset contraria opinio, illa non esset clericis, & Ecclesiasticis favorabilis, sed potius odiosa, & præiudicialis, quoniam ubi essent creditores, seu aliàs ex successibus vel fideicommissis sibi à petitis, competere remedia possessoria, seu aliàs privilegiata, & executiva ad bona sub potestate iudicis laici existentia, in nunquam obtinerent, undè eorum conditio deterior efficeretur, ac etiam aliqua involutio negotiorum sequere-

sequeretur, præsertim in concursibus creditorum, aliisque judiciis universalibus, quæ ratio percutere etiam videtur secundum casum præcedentem, cujus tamen disputatio in Curia, & causis status Ecclesiastici, & Urbis nunquam vel raro contingibilis est ob utramque potestatem, quæ penes A. Caliaque majora Tribunalia residet, quia Papa est Episcopus, & Rex.

Est bene verum, quod ubi executio eorum, quæ per judicem laicum ut supra demandata sunt, exigeret aliquem actum distractionis clerici in persona & bonis propriis, tunc iste actus ab ipso laico exerceri non poterit, sed spectat ad Ecclesiasticum, prævia solum ea summaria cognitione, quæ executori juris conceditur, ut habetur in materia rei litigiosæ in clericum alienatæ, sive in gabella per clericum mercatorem solvenda, vel in restitutione pecuniæ habitæ in concursu creditorum ex bonis communis debitoris cum obligatione de restituendo, vel in clerico suscipiente administrationem à judice laico cum permissione eidem reddendi rationes, de quibus casibus agit respectivè per *Sperell. dec. 7. de Marin. resol. 53. lib. 1. & resol. 177. num. 8. & seqq. lib. 2. Capyc. latr. consult. 103.* cum similibus, undè oporteat devenire ad distractionem personalem sive in bonis propriis; Et hoc est quod propriè volunt Ecclesiastici & Morales, licet plerique non bene casus distinguendo, confundant istum casum distractionis cum altero cognitionis causæ; Secus autem ubi absque distractione reali vel personali in bonis propriis, priori possessori conceditur manutentio vel reintegratio ad suam primævam possessionem, quoniam tunc est solum continuare, seu removere obstaculum, ac impedimentum ab ipso meto iudice laico præstitum, laicus autem primus possessor non avocet possessionem, neque illam obtinet jure novæ adeptionis, sed jure continuationis.

In proposito autem clerici obtinentis bona à manibus judicis laici, an super eis coram eodem iudice laico conveniri valeat. Habui in praxi alium casum *in una Neapolitana*, Cum enim clericus, cui delata erat quedam testamentaria (successio unius ex parentibus fecisset in illa *Mi. C. V.* solitum præambulum, atque obtinisset decretum immisionis ad possessionem bonorum cum clausula ibi apponi solita *salvo jure, &c.* quæ idem importat, ac clausula apponi solita in Curia sine præjudicio habentium meliora, & potiora jura, &c. post plurimum annorum pacificam possessionem, unus ex legatariis eundem clericum convenit coram quodam magno, & supremo iudice laico in eadem Civitate, à quo denegata fuit remissio petita per clericum reum conventum ad suum iudicem Ecclesiasticum, ex dicto fundamento, quod cum ipse clericus habuisset bona hæreditaria, ad quæ agebatur à manibus judicis laici, ita præventa erant bona, neque ipse poterat refricere quæstionem potestatis illi, à quo ipse causam habebat, dicendo constanter talem esse notoriam, & inconcussam praxim illorum tribunalium, Unde desuper à dicto clerico in Urbe moram trahente consultus.

Respondi pro meo iudicio à dicto iudice procedi cum æquivooco claro, Quidquid enim sit de subsistentia praxis, de qua ipse loquebatur, & super quo relinquebam integrum locum veritati, Illa etiam sine veri præjudicio præsupposita, adhuc juxta sensum eorumdem Regnicolarum de ipsa attestantium procedit in uno ex duobus casibus, vel scilicet ubi ageretur de jus habente in ipsa hæreditate, vel successione privativè in toto vel in parte clerici, ad cujus favorem confectum est præambulum, atque concessa est immissio cum dicta clausula, quasi quod alio interessato comparente actus prædicti, tanquam conditionales, puti-

Card. de Luca de jurisdict. & foro compet.

ficata conditione resolvantur, & habentur, ac si facti non essent, ex iis, quæ in terminis dictæ clausulæ sine præjudicio habentur apud *Adden. ad Gregor. dec. 332.* & per Rotam frequenter, præsertim in *Perusina fidei commissi 13 Junii 1668. coram Cerro*, de qua causa in proposito in sua materia *sub tit. de fidei commissis*, ubi declaratur, Et hic est casus, de quo agit *Capic. Latr. dec. 123. num. 8. & 9.* quia alter postea comparens impugnabat ipsum jus hæreditarium in bonis antiquis in vim consuetudinis.

Vel in ordine ad creditores hæreditarios ex causa æris alieni, sive ex causa legati, ut erat propriè casus, quando isti ab eodem clerico citantur, seu provocantur coram ipso iudice laico, coram quo isti sic provocari eum tunc reconveniunt, quia nempe clericus, vel singulariter, vel generaliter, & per edictum seu proclamam, citaverit creditores, & legatarios pro conficiendo solemniter, & legitime inventarium, & in his terminis procedit dicta praxis, de qua testantur *Regnicolæ, præsertim Hodiern. ad Surd. dec. 26. n. 15. & in fin. post nu. 26.* licet enim de stricto jure dictæ reconventioni locus esse non debeat, quoniam hoc non dicitur iudicium necessarium ex plenè deductis *per eundem Hodiernam ubi supra n. 13. & 14.* Nihilominus dici potest adesse quemdam colorem, cui dicta praxis reconventionis provocato competentis innixa esse possit.

Sed ubi clericus, præambulum, ac inventarium perfecit, ita ut hoc voluntarium iudicium omninè perfectum, & absolutum sit, ipseque est pacificus possessor hæreditatis, in qua nullum habeat contradictorem, solumque agatur de creditoribus quantitatis, quibus iudicium merè reale rei vindicationis non competat, Tunc omninè improbam nullique fundamento innixam dicebã hanc praxim, quoniam ita est de dicto exercere jurisdictionem cum ipso clerico ejusque persona, cum principalis actio sit personalis, cujus perdissequa, & accessoria est hypothecaria, seu alia rei persecutoria competens creditori quantitatis; Atque aliàs actum jam esset de exemptione clericorum à foro laicali in bonis patrimonialibus, cum exceptis illis quæ ab ipso meto clerico acquiruntur, reliqua omnia utpotè ex parentum, aliorumque conjunctorum successione obvenientia, ita obtineri soleant mediante additione hæreditatis, quæ in regione præambulum dici solet; Idemque sequeretur in Ecclesiis, & piis locis ex piis testamentum dispositionibus, hæreditates, & successiones obtinentibus, idque sive mediata, sive immediata, ex regula, quod hæres hæredis, &c. ac etiã ex assumpto, quod ipsa bona sunt affecta, quo nil absurdius, cum verè dicta clausula *salvo jure* percutiat jus & interesse illorum, qui habent jus privativum ad eum, cui concessa est immissio sub tali conditione, ob cujus purificationem actus resolvatur, ac evanescat, perinde, ac si gestus non efferet, dum clerico imputari potest cur talem iudicem adierit, atque ab eo immisionem sub tali conditione acceptaverit, ita dictam conditionem resolutivam acceptando, Sed ubi jus hæreditarium remanet firmum, tunc casus videtur indubitatus, quoniam cessat dicta ratio resolutionis actus, cui unice ista praxis innixa esse potest: atque juxta ubique receptam opinionem clericus successor laici, cum quo non sit captum iudicium, conveniendus est in foro suo Ecclesiastico ut latè *Carleval. ubi supra numer. 302. & 304. cum seqq.* Multò magis in legario quantitatis, cuius laicus defunctus nunquam fuit debitor, sed debitum oritur cum clerico hærede.